



DR. IGOR F. VIDIC (Ljubljana):

Tabor

Podeš li u Ljubljani dugom, uskom i vijugastom cestom sv. Petra, gde su kućice tako stisnute jedna uz drugu i odišu nekim patriarhalnim domaćinstvom, i nehotice se setiš starih na pola zaboravljenih vremena, kada je grad doista bio pun seoske romantike, mesečine i momačke pesme u predvečerje...

Cesta se diže, širi i konačno se razlije u velik, svetao prostor. I tu te pozdravlja, kao hodočasnika crkva na brdu, beo ponosan dvor. I nehotice zastaje ti korak, pogled uperiš u građevinu, koja se bela i ponosna diže na prostranom trgu.

Gledaš u građevinu i kao da osećaš sretno izvojevanu ponosnu bedu nakon teškog i napornog rada, nakon očajne borbe. Čitava istorija, sve patnje, probdjele noći i umorni dnevni, redaju se pred Tobom, a Ti to sve gledaš preobraženo u zori pobjede i diviš se ponosnoj, mladoj građevini, koju je podigla Volja i Ljubav!

»Iz naroda za narod« lagano bi se blještio nadpis nad dverima pročelja Doma, koji je dom smelih Sokolova, nadobudne omladine i sedište sreće, borbe i ljubavi.

Lagano stupaš bliže i građevina se širi, raste, diže pred Tobom kao u nebo, sve silnija, sve impozantnija. Bela fasada blešti se u sjaju mladog sunca i odseva ljubavlju; ljubavlju, koja dosiže daleko preko grada i sela, koja buktu od severa k jugu, do skrajnjih međa gde se razleže naša pesma! Ta u tom Domu uzidani su predragoceni kameni. Donešeni su iz daleka, iz krajeva gde svaka stopa priča krvavu stranicu naše istorije: Nanos — Avala — Petrova Gora!

Uz njih priklonio se četvrti, dar brata Josipa Turka, starog borca za izgradnju sokolskog gnezda.

Sunce blešti, odbija se od belih zidina. Dom raste u budućnost, u viziju želja i sanja naših, postaje kulom, koja okuplja u sebi sve šta je naše. I svatko tko si brat, bilo iz koje kolenke, tu osećaš i upoznaješ samo jedno: To je beli dvor Ljubavi, hram Dobrote i kula Junaštva; to je Dom nas svijuju, koji smo jedne krvi; to je naš beli, ponosni — T a b o r !

Poput bojne trublje zvuči ovo ime. I borba je rodila, borba je gradila, borba je dovršila naš Dom. God. 1907. grupa mladih, idealnih muževa osnovala je u Ljubljani novo sokolsko društvo, Soko I. Ozbiljno shvatajuć smer i cilj sokolske ideje, odmah su započeli redovitom vežbom članova. I već narednog leta priključila im se omladina, muški naraštaj, godinu dana docnije slede muška deca. God. 1912. priključuju se Sokolima sestre Sokolice, a njih sledi ženski naraštaj, a doskora razleže se dvoranom zvonki smeh ženske dece.

Pokretna sila, vrelo, iz koga je crpilo članstvo u danima najteže, najočajnije borbe, svoje snage, bio je rad. Tihi, ozbiljan, sveti rad i žilava, upravo herojska ustrajnost, stvorili su veliko delo.

Idealni propagatori, apostoli sokolske misli, zašli su među narod, noseć u ponosne palate i siromašne kolibice jevandjelje sokolske etike: Snagu, Dobrotu, Bratstvo! To su bila gesla mladoga društva, koja su mu naveštala borbu i pobjedu. U narodu je planula luč slavenskog učitelja Tyrša. Gradovi i sela postajali su središta istomišljenika, koji su se kupili u društva i god. 1909. pozdravlja mladu, agilnu organizaciju: Sokolsku župu Ljubljana I. kojoj je Soko I. bio dušom i mozgom. I tek tada, kada je sokolska njiva bila puna zlatnog klasja, koje se divno lelijalo na suncu, pomišljao je Soko I. na vlastito svetište, svestan, da će se ljubav razbuktitu u svoj svojoj snazi tek na vlastitom domaćem ognjištu.

Godine 1919. prodala je opština Ljubljana Sokolu I. na trgu Taboru zemljište. Iz srdaca braće vinula se oduševljena pesma buduće zore i pobjede.

No crni oblaci zastrli su nebo. Ali niskoću naših protivnika, sve izlive ogavne mržnje, nadvisila je sokolska ljubav, koja je bila blaćena, ponižena i osuđivana. Upravo divskom požrtvovnošću svladala je sve zapreke i koracala smelo i neustrašivo svojim trnovitim putem.

Svi zavratni napadaji, sve gnjusne laži, sav otrov, koji se sipao na naše sokolske radnike, ostao je bez vrednosti. Ta uz nas su bile dve sile, najveći dobrotvori čovečanstva: ljubav i Dobrota.

I na Taboru se započelo radom. U najteže doba, kada je svuda vladao zastoj građevne inicijative, zadržala je u grudima sokolske zemlje na Taboru prva lopata. I odzvuk njezin bio je jasan i pun vere: »Napred, radnici naroda, kovači budućnosti, napred iz tame i muka u zoru pobjede!«

Letno vežbalište, uređeno po najnovijim, najmodernijim iskustvima pružalo je članstvu razmah i radost. Radovao se i naraštaj, a ono je bilo puno sunca i dece. I Dom se dizao. Resao je sve više, premda su neprijatelji upeli sve svoje sile da ga onemoguće. Nisu poznavali Sokole, prekasno su osramoćeni upoznali, da nema te sile na svetu, koja bi bila kadra da zaustavi smeli sokolji let.

I sada je Tabor dovršen. Ponosno na zlatnom suncu blješti se njegovo pročelje i pozdravlja širom slavenske zemlje bratski i iskreno sva sokolska srca i duše svih onih, koji su jasne volje.

U njegovim prostorijama vlada vreva, život i neprestan rad. U vežbaonici kraljuje lepota i snaga, smelo težeć za idealnim savršenstvom tela i duše. Odeljenja se spremaju za letno veliko delo. Od najmlađih sve do odraslih, nitko neće zaostati. Ustrajnost i idealna volja vodi ih napred. U večernim časovima vežba članstvo, a vođe društva većaju o radu sledećih dana, o načinu i podhvratima, kako da se Dom oslobodi teškog tereta, koji ga još uvek pritište, koji se legao poput pošasne more na čistu dušu sokolsku. Ruku uz ruku razvija se opet rad oko ogromnih priprava za V. pokrajinski slet, koji neka udruži svu braću i sestre juga i severa pod svoje okrilje. Rad se gomila i širi, povećava se silnom brzinom, a iz dana u dan bivaju sve jasnije konture velikih sletskih dana. Rad, rad do u kasno noć, ozbiljan težak rad!

Popodne je Tabor kraljevstvo omladine! Tada svuda odzvanja zvonki smeh i iskrena radost naših mališana. Kao da od zidina odjekuje taj mili i dragi žamor. Čini ti se u tom momentu, kao da je čitava velika građevina pretvorena u nekakav čaroban vrtić pun cveća u kojem cvrkuću ptice i sanjari idealna, poletna duša. Tada je Tabor najlepši.

Tamna noć svojim mrklim velom prekrila je već zemlju. No Tabor on sjaji u tu noć kao ogroman svetionik i dozivlje na sever, dozivlje na jug:

»Dodite braću da nam posvetite žetvu naših napora, da nam Majka Slava blagoslovi na Vidovdan ovaj beli dvor, što su ga podigli u znoju svoga lica, žuljevima svojih ruku, njezini sinovi i kćeri.

Očekuju Vas otvorena srca, očekuje Vas Ljubav, bratstvo i sestrinstvo sokolsko!

Dodite, dodite svi koliko vas je god diljem našeg Doma od Triglava do Vardara, od banatskih ravnica do šumnog Jadrana.

Dodite da povežemo sever sa jugom, istok sa zapadom, da skupimo sve sinove i kćeri pod naše nikad nepobedive sokolske barjake.

Dodite da ćemo biti na ovogodišnji Vidovdan svi od reda dionici slave i radosti, kada će se svoj braći i sestrama celokupnog našeg Sokolstva otvoriti dveri našeg divnog i ponosnog Tabora!«

Zdrav razvoj sokolskog društva ovisan je o trajnom radu u vežbaonici. Kani li sokolsko društvo posve nesmetano ispunjati svoju zadaću, mora imati svoj Dom, koji služi društvenim svrhama.

Jože Smertnik.

Sinovi slobode

Siromašni i gladni stvaraju
progres i civilizaciju, a bogati
užívaju.

Kao što planete svetle svojom svetlošću po beskrajnom prostoru vasiona, tako i veliki umovi sviju vekova i sviju nacija osvetljavali su i osvetljavaju po neizmernom mraku neznanja svoga naroda i celoga čovečanstva. Buda, Sokrat, Kant, Kopernik, Michel Angelo, Leonardo da Vinci, Galileo Galilei i svi drugi sejači progressa i slobode ostaće besmrtni za sve vekove, dok bude života na ovoj našoj zemlji.

Gomile čovečanstva od uvek su se borile protiv progressa, kulture i civilizacije, pa veliki umovi retko kada da nisu bili žrtve gneva gomile u kojoj su živeli, a malo koji da nije završio svoj život na lomači ili ispio čašu otrova. Ali ideje su besmrtne. Galileo Galilei došao je do lomače zato, što se usudio u mračno doba dokazivati, da se zemlja okreće oko svoje osi i oko sunca, a ne obrnuto, kao što se do tada verovalo. Danas svako dete u osnovnoj školi mora učiti ono što je Galileu bilo zabranjeno ispovedati.

Veliki sinovi naše nacije, koji su stvarali ideologiju Jugoslovenstva bili su osamljeni, prezreni; njih je pratilo nerazumevanje pa čak i neprijateljsko raspoloženje i gomile i vlasti. Tamnice, okovi, odsečene glave i druga razna mučenja to je bio svršetak života apostola jedinstva i slobode našega naroda. Decenija su morala proći dok su se pojačali redovi boraca za oslobodenje i ujedinjenje našega naroda, pa da »nastane tresak«, pod kojim će se sprašiti dva zaljuljana carstva, tresak u kome će se zajednički boriti sinovi pitome Šumadije i krševite Zete na čelu sa dva seda vladara, kojima u zgodnom momentu u pomoć priskaču dobrovoljačke divizije, regrutovane od begunaca iz neoslobođenih krajeva. Da dobrovoljački redovi nisu bili onako brojni kao kod braće Čeha uzrok je što naš narod nije bio »kulturno ujedinjen«. Naše je duboko uverenje, da je političkom ujedinjenju trebalo da prethodi kulturno ujedinjenje, pa da većim elanom i brojnije napuste neprijateljske rovove legije sinova našega naroda u neoslobođenim krajevima, od kojih su se mnogi »hrabro i neustrašivo« borili na strani neprijatelja sve do svršetka rata.

Moltke pobednik kod Sedana ponosno je uzviknuo: »Kod Sedana nije pobedio pruski vojnik nego pruski učitelj!« Učitelji su duhovno ujedinili sve Nemce: seljake i građane tako, da su svi jedno mislili, jedno hteli i jedno učinili.

Principov revolverski hitac ubrzao je tok događaja za nekoliko decenija unapred, ali kulturno ujedinjenje i pored toga što smo

politički slobodni, tako sporo napreduje! Možda je jedan od uzroka što su braća pre nego što su se i upoznali našli se u zajedničkom domu, duhovno razjedinjeni. Samo tako se može unekoliko shvatiti, da i danas nakon 9 godina zajedničkoga života u slobodnoj Otadžbini zazorno je biti dobar Jugosloven, zazorno je istaći državnu trikoloru!! Dobri sinovi našega naroda, koji iskreno vole našu veliku Otadžbinu i ceo naš narod bez razlike vere i plemenskoga imena često puta stradaju, a protivnici su favorizovani.

Veliki umovi celoga čovečanstva prezirali su život i žrtvovali ga za dobro i napredak čovečanstva; dobri sinovi našega naroda krvlju i kostima svojim obeležiše međe drage Otadžbine. Smemo li mi skrštenih ruku gledati da se »delo kulturnog ujedinjenja« vrši »sâmo od sebe« i da se proteže stolicima. Savremena tehnika tako se naglo usavršava, da su danas pristupačni i oni krajevi gde ljudska noga nije nikad kročila, a zar tri rođena brata u svojoj bogatoj i lepoj Otadžbini da ostanu jedan drugom tuđi?!

Učitelji, profesori, lekari i svi ostali inteligentni! Niko od vas nije toliko opterećen zvaničnom dužnošću, a da ne bi mogao dnevno jedan čas posvetiti se radu za narodno prosvetivanje. Jedan čas manje provedite u kafani, mehani i jalovom partijskom debatovanju, a posvetite ga radu za kulturni preporod neukih i nepismenih slojeva našega naroda pa da se plod vašega sistema morskoga rada oseti za nekoliko godine. Izvine za nerad ne može biti ni za pismenog manuelnog radnika grada i sela, a još manje za inteligenciju. »Slabo ekonomsko« i »slabo materijalno« stanje pojedinca ne može i ne sme biti isprika za nerad na kulturnom polju, jer je poznato da su svi veliki umovi svijeta bili ekonomski siromasi (Diogen je imao samo bure u kome je noćivao i čašu iz koje je jeo i pio) a ipak su svi bili duhovno bogati. Zna se da su pojedini velikani svo bogatstvo materijalno, koje ih je okružavalo od rođenja, odbacili, da mogu »punom parom« posvetiti se radu za dobro i sreću čovečanstva (Buda).

Sokoli sinovi slobode, apostoli kulture, bratstva i jedinstva, smete li dopustiti, da naš narod, koji je iz svetskoga rata izišao kao pobednik, ostane u carstvu neznanja i duhovnog mraka; smete li na svojoj duši nositi greh ako se ne ugledate na svetle primere naših očeva i braće, koji sa onako divnim elanom u Dobrudži, na Ceru, Kolubari, Kajmakčalanu, Vetreniku itd. itd. zadiviše ceo svet i po čemu dozna pola sveta za nas, a vi njihovi sinovi i braća da ravnodušno gledate kako naš narod politički slobodan i dalje čami u carstvu duhovnog mraka, nekulturan i ekonomski rob?!

Ne! Vi ćete se ugledati na lepe primere kod drugih naroda: ugledaćete se na Sneljmana finskoga prosvetitelja i Washingtona Buckera, prosvetitelja crnačkih masa u Americi i druge primere.

Sokoli, sinovi sunčanih visina! Kao što su vaša starija braća za doba robovanja organizovali svoja jata i pripremali »pod-

zemni« rad za političko oslobođenje, organizujte i vi rad za kulturni i ekonomski preporod našega naroda. Kao što su za doba robovanja bili prezreni svi oni koji se neradom ogrešiše o svoj narod i koji ropski služiše mrskom neprijatelju, tako od danas pa za uvek neka budu prezreni i bojkotovani svi oni inteligenti počevši od seoskog učitelja pa do profesora univerzice, koji se kao gusjenice začauriše, pa neće ni da pogledaju, u kako velikom neznanju živi apsolutno veći deo našega naroda. Mnogi se pravdaju da vršeći svoju zvaničnu dužnost, odužuju se narodu. To nije istina! Učitelj i profesor, koji samo u školi rade (nastavljaju, predaju), lekar koji samo bolesne leči čime se oni razlikuju od običnog cipelara, kovača, krojača itd.?! Kad se od trgovca, industrijalca, posjednika i zanatlije traži novčana pomoć, s kojim pravom da inteligenat zadrži svoje znanje — duhovno blago — samo za sebe?! Ako inteligenat svoje znanje i svoje sposobnosti upotrebi na prosvjećivanje naroda i oplemenjivanje njegova srca hoće li i za dlaku izgubiti od svoga znanja, od svoje veličine? Ne! Naprotiv! To je jedini put i jedini cilj kome treba da streme svi inteligenti, to je put k sreći.

Sokoli! Stvarajte tip novoga čoveka, čoveka jakih mišića, još jače volje, zadojena ljubavlju za narod i dragu Otadžbinu. Neka latentna snaga našega naroda i bogatstvo naših polja i šuma dođu do izražaja u borbi fizičkoj i kulturnom natecanju našega naroda sa kulturnijim narodima Europe i celoga sveta.

»Ko iskreno i strasno voli Istinu, Pravdu i Otadžbinu, slo-
bodan je i neustrašiv kao Bog...« (Petar Kočić.)

Bogataš neka je brat onoga, koga usud nije obdario bogatstvom; tko radi u korist domovine umom i duševnom snagom, neka je brat onoga, koga rese žuljevi poštenog rada!

Jindřich Figner.

KUŠAR NADA (Šibenik):

Nakon kurza za Sokolice

(Osećaji i utisci.)

Od 13. do 26. februara o. g. održan je u Zagrebu ženski pred-
njački tečaj. Došle su Sokolice iz raznih krajeva naše Otadžbine.
Bilo ih je iz Beograda i Zagreba; Slovenije i Slavonije, Hrvatske,
Dalmacije i Bosne. Najviše sati uloženo je predavajući sokolski
telovježbeni sistem bilo teoretski bilo praktički. No osim toga pre-
davalo se o sokolskoj ideologiji, historiji, organizaciji, štampi,
govorničkoj školi; zatim o anatomiji i fiziologiji čovečjeg tela i o
prvoj pomoći. Predavali su sami stručnjaci. Nakon položenih

pismenih radnja proglašene smo društvenim prednjačicama, a priznaje nam se pravo, da se prijavimo za župski ispit.

Po svome radu imao je ovaj tečaj karakter župskog tečaja, a dolaskom i predavanjima našeg sokolskog vođe brata Murnika bio je i više nego obični župski tečaj. Završio je svečanom čajankom, na kojoj se, po prisustvu brojnih gosti iz sokolskih redova i govorima izrečenim tom prigodom, videlo kolika se važnost dala tom tečaju. To je bio prvi ženski prednjački tečaj u našoj državi.

Ostavimo na čas sokolske redove i obazrimo se na onu drugu veću celinu — ljudsko društvo!

Žena, član te velike zajednice, zauzimalje neko određeno mesto. Ne treba da zadem u istoriju rada, to je već svakome poznato, a da dokažem inferiorniji položaj njezin prema muškarcu. Ona je danas donekle poboljšala taj položaj, ali žensko pitanje još je uvek aktuelno. Ona sada traži političko pravo glasa, da uzmogne stupiti u javan život kao radnica. Ne da zameni muškarca, već da s njime podeli rad i da ona preuzme onaj deo za koji se oseća po prirodi zvanom i bolje spremnom. To su razna pitanja na socijalnom polju, o zaštiti majke, žene, deteta, pitanja koja su mnoga do danas još ležala netaknuta, a na koja napredna država ne sme zaboraviti.

Sokolska ustanova, po svojoj ideologiji napredna, ne pravi razlike između muškarca i žene. Ono za što žena, član ove države, mora da se još bori, u Sokolstvu je već davno postigla. Sokolica treba da uoči taj povoljan položaj i da zauzme svoje mesto. Sokolstvo je po svome zadatku odgojno. Radeći na fizičkom, intelektualnom, moralnom i nacionalnom obrazovanju čovjeka ide za tim da stvori ljude savršenih karaktera, a članove naroda. Tko će da bude bolji uzgajatelj od žene, sestre Sokolice? Ona je po svome instinktu i nagonu zato zvana. No prirodna darovitost nije dovoljna. Empirija danas ne zadovoljava, već se traži, da svaki rad bude na znanstvenim temeljima baziran, a uzgoj u prvom redu, gde možemo da od čovjeka stvorimo diva ili nakazu bilo u telesnom ili duševnom pogledu.

Zato je ovaj prednjački tečaj bio od goleme važnosti za nas. Radeći po telovežbenom sistemu išlo se za tim, da se od nas stvori tehnički spremne prednjačice, a sa ostalim radom htelo se prikazati nam sokolsku organizaciju i time zagrijati nas za velike ciljeve njezine ideologije.

Taj tečaj treba da je nama prvi poticaj za daljni rad usavršavanja. Svaka sada mora, da po vlastitoj inicijativi steče daljne potrebno znanje i dogradi sebe. Nećemo sve potpuno uspeti. Vidimo i van naših redova, da je mnogo zvanih, a malo odabranih, pa se ni od nas ne traži da budemo sve odabrane. Ona pak koja se bude osećala jačom i bolje spremnom, dati će joj se prigoda, da se i dalje dotera u saveznom tečaju. Sada pako kada se do nekog relativnog savršenstva podigla treba da se istakne ili bolje reći nametne, ali samo svojim radom. Takovo nametanje je bla-

gosloveno, jer uvetuje da svaki pojedinac dođe na ono mesto za koje je pozvan, ne po babu ni po stričevima — već po svojoj prirodi i spremi. Jedino takovi će postići prave rezultate.

Hoće li sestra Sokolica doterati svoj rad tako da se uzmogne izjednačiti sa radom brata Sokola?

Prigovara se ženi, da nema dovoljno organizatorskog duha, da za administrativne posle nije zgodna, da nema inicijative. Priznajem da ih nema takovih u tolikoj meri kao u redovima muškarca, ta ona se u tom smeru nije ni odgajala. Ali da ih ima, o tom nema sumnje. Iznet ću samo jedan primer, prvi među prvima, a to je sestra načelnica Anuška Jugova.

Sestra Anuška je uz pomoć braće Sokola vodila tečaj. Ona je ovom tečaju bila inicijator i tehnički vođa. Obrazovanje naše vodila je sa najboljom metodom i psihološkom taktikom; a iz celog rada zrcalila se takova skromnost i samopregor, da možemo ustvrditi, da je ona u sebi udružila sva najbolja muška i ženska svojstva. Sestra Anuška je dokazala što žena može. Po prirodi darovita spremala se za svoj poziv. U Pragu na prednjačkom tečaju ČOS upotpunila je svoje znanje i dobila je potrebne kvalifikacije. Ali ono što je najsimpatičnije kod nje, jest istinito shvaćanje svog poziva. Nikakva zapreka ne postoji koja bi ju od sokolskog rada otrgla. Ona se udala, postala majkom, a sve to nije ju sprečilo da i dalje svom dušom radi. To je ono pravo shvaćanje. Istina je, da žena u prvom redu mora da bude majkom. Ali radina, svesna i obrazovana žena nađe vremena i za javan rad. Ne očituje se ljubav majke u pretjeranoj strepnji nad svojim detetom, jer će time stvoriti samo razmaženog i nesamostalnog slabica, već u razumnom nastojanju oko telesnog i duševnog uzgoja, a to ipak ne zahteva neprestanu prisutnost majke.

Na ovom tečaju vidjele smo dakle uzoran primer sokolske prednjačice. Osvrnimo se i van naše države, vidjet ćemo sestre Češkinje kako su daleko doterale u Sokolstvu. Zašto ne bi i naše sestre Sokolice podavši se intenzivnije radu sokolskom jednako daleko doterale?

Naše Sokolstvo potrebuje telesno i duševno jake ljude, koji će svojim zdravim nacionalizmom privesti kraju narodno ujedinjenje unutar već postojećih političkih granica i osloboditi one koji nisu slobodni, da uzmogne dalje koracati svome cilju — Slavenstvu, a i k čovečanstvu!

Zato sestre na posao veselo i energično!

Sokolska ideja nije sva iscrpljena samo telesnim odgojem; već je vreme, da stupe u život naša moralna načela i da se gaje van sokolskih krugova. Zato je potrebno, da Sokolstvo imade svuda svoje straže!

Dr. Tomaš Černy.

U kome pravcu i kako treba odgajati sokol- ski naraštaj

Svi mi uvažavamo vrednost dobrog odgoja naraštaja za sve institucije našeg života: za porodicu, za obrt, trgovinu, kao i u raznim stručnim i kulturnim organizacijama. No kada to uvažavamo, onda i te kako moramo uvažavati vrednost naraštaja za opštu narodnu celinu i za njegovu najveću i najsavršeniju organizaciju, za našu državu.

Ali, ako smo i došli do ove spoznaje, to nam se samo od sebe nameće pitanje: kojim treba da krenemo putevima, da postignemo potpun uspeh u vaspitanju tako važnog faktora, kako je naš naraštaj.

Pre svega kod toga imajmo na umu staro rimsko načelo, koje vredi i danas: »Mens sana in corpore sano!« --- Zdravi duh u zdravom telu. Tog načela ako itko, imadu se držati Sokoli, a imadu ga se držati s razloga, jer su po njemu bit Sokolstva označili već njegovi utemeljači Tyrš i Figner. Rimljani su ovo načelo poimali više deduktivno, mi Sokoli poimamo ga sintentski, naime, da odgojimo zdravo telo, a u vezi tim odgojem da pospešimo zdrav duševni razvoj.

Telo jačamo u našim vežbaonicama. No kod toga ne mislimo striktno na dvorane ograđene sa četiri zida, naprotiv, čim nam se pruža prilika, polazimo na letna vežbališta, dapače još dalje u slobodnu prirodu, da se telo vežbajući što više izlaže svežem vazduhu i blagotvornom suncu.

Ta već 300 godina pre Hrista pisao je stari Grk Antylos, da sunčane zrake pospešavaju nutarnju transpiraciju, izazivlju brže i življe disanje, prouzrokuju znojenje, zadržavaju debljinu i pretilost, jačaju mišićje, pa tako ojačavaju one, koji su uskih grudi.

Moderna lekarska nauka ne samo da podpisuje ovu nauku, već polazi i dalje, preporučujući zračne, vodene i naročito sunčane kupke, pa dalje disanje na svežem vazduhu, jer sve to ubija toliko opasne po naše zdravlje bacile, naročito tuberkuloze. Dakako da je moderna nauka u tome savršenija, jer traži da se u prvom redu uvažava individualnost pojedinca, naime, da se život na vazduhu i suncu prilagođiva individualnom telesnom razvoju i zdravstvenom stanju čoveka, naročito mladog čoveka; slabokrvnom ne dozvoljava isto što punokrvnom, dok se jednom određuju uske granice, drugome je dozvoljeno da se tek postepeno, u početku vrlo kratko vreme izlaže sunčanim zrakama, kako bi se telo lagano priučilo na ovu promenu. Razume se samo sobom da blagotvorni učinak sunčanih zraka ne izostaje ni kod slabunjavog. I kod njega se postepeno stvara pod kožom naročita boja pigment, koja zaštićuje telo od pogubnih bacila. Koliko smo nekada mladahnih lica pokopali, a da nismo znali, zašto ih smrtna

kosa tako nesmiljeno pokosila. Sada vidimo, da se za onda odviše gledalo na znanstveni odgoj, a zanemarivao telesni, a posledicom je bilo veliko širenje tuberkuloze. Tada se nije uvažavalo, da gotovo svi već od malih nogu nosimo u sebi bacile tuberkuloze, pa da u borbi ovih bacila sa organizmom slabo telo, još tome ne negovano, podlegne. No živimo li dulje vremena na zdravom vazduhu i suncu, tada pobeđuje organizam. Ali često puta varamo se, misleć, da je pobjeda podpun. Odviše razviti bacili nekako se pritaje, da danom zgodom — recimo prigodom kakove druge bolesti — opet ožive i započnu svoje razorno delovanje. Sada se već putem moderne nauke i odgoja boj protiv ovih bacila vodi sistematski, pa imade nade u podpun uspeh, ali i to samo onda, ako se strogo držimo svih pravila, koje od nas traži higijena. Naročito u zimi, kada je telovežba na svežem zraku onemogućena, valja paziti na čistoću u vežbaonicama, da očistimo sprave i strunjače pravovremeno van vežbaonica, da u vežbaonici ne pomičemo suvišno sprave, da prašne strunjače ne povlačimo, već da ih nosimo. Jednako neka ne bude u vežbaonicama odpadaka jela, jer ovi najrade prenašaju bacile.

Pošto je za naraštaj merodavna životna doba napornog nadziravanog rada, neka prednjak ne izvršuje određene vežbe samo kako to čini naraštajac, već neka povrh svega toga daje potrebne upute, nadalje neka asistira kod svake vežbe svakog pojedinca, šta često puta traži veliku pozornost, a u više slučajeva, naročito kod slabijih vežbača i veliki napor. Nadalje prednjak imade vazda biti prvi na mestu, treba li pomaći sprave ili posredovati u kojem neočekivanom slučaju, budi da je to svađa, nedolično vladanje ili slučajna nezgoda. Jasno je, da će se naraštajac tada pitati, šta je uzrokom tome, da prednjak unatoč svih tih neprilika ne popušta, da ne prepušta čitavu stvar drugima. Na ove neizgovorene upute neka odgovori prednjak iz vlastite pobude, i to na način, da vežbače poduča o sokolskim svetlim uzorima, koje imademo u našim utemeljačima naše organizacije Tyršu i Figneru. Tyršovo geslo: »Tužme se!« — »Jačajmo se« pokazuje nam, da on nije mislio toliko na sebe, kako u prvom redu na češki narod, da ga pridigne do najviše telesne i duševne jakosti. Kraj toga treba omladinu upozoravati na nesebično Fignerovo geslo: »Ni zisk ni slavu!« »Ni koristi ni slave«, pa kod toga upozoriti na činjenicu, da je Figner kao imućan čovek žrtvovao svoje bogatstvo, da je nabavio prvi češki sokolski dom u Pragu, da se Tyrš oženio sa Fignerovom kćerkom Renatom i da se njezin miraz čitav uporabio za Sokolstvo. Vidimo dakle pred sobom dva najplemenitija muža i oni neka nam budu svetlim uzorom.

Osim ovog, pokušajmo naraštaj u vežbaonici priučiti na organizatorni rad. Organizirajmo ih u odbore naraštaja, neka si osnuju svoju blagajnu, mislim sletski fond, u kojeg neka imućniji davaju obilatije, da omogoće siromašnjima sudelovanje kod izleta i slestova. Time im u srce ucepljujemo ne samo požrtvovnost, već i smisao za društveni život i za opštu organizaciju.

Isti uspeh kod omladine postići ćemo kada ćemo ih učiti redovite i proste vežbe. Baš kod ovih se najbolje opaža, da jedino disciplina i zajedničko delo dovajaju do uspeha. Time se naraštaj upućuje u samoodgoj, a ujedno upozna je ogromnu važnost skupne organizacije.

Probudjenjem interesa do jedinstvene organizacije, položeno je seme daljnje spoznaje do uvažavanja najveće narodne organizacije, a to je jedinstvena narodna država.

I tako smo, radeći ovako, upozorili naraštaj na idejnu stranu sokolskog rada, kojem su postavili temelje Tyrš i Figner, za koje veli slavni češki pisac i redaktor dr. Gregr, da Rim i Atena nisu imali plemenitijih građana! Ujedno smo naraštaju razložili važnost društvene organizacije u smislu izreke predsednika čehoslovačke republike Masaryka, koji veli: »Čovek mora biti organizovan, mora biti članom nekog udruženja, mora da uvek bude s nekim, a nikada sam. To je pravo Sokolstvo, koje nas u svemu tome podučava!« Tim onda načinom približavamo se konačnom cilju, koji nam je označio naš vladar kralj Aleksander, koji je rekao: »Na temelju Jedinstva i Sokolstva podizae se dalji napredak snaga narodnih i državnih.«

Uzgojit ćemo po intencijama tih svetlih vladara zdrave članove naroda i države kako u telu, tako i u duhu, probudit ćemo u njima osećaj skupne vere jednog na drugoga. Tad svi oni, koji se nalaze na granicama ili van granica naše države neće strahovati, da su napušteni, jer će znati, da iza njih stoji u pravom sokolskom vaspitanju prekaljen sokolski bratski rod i u narodnom duhu organizovana državna moć.

Sokolsko telovežbeno stručno polje ne može se deliti od opšteg sokolskog odgoja. Telesni, moralni i duševni odgoj jest i mora biti u Sokolstvu samo jedan i to jedno zovemo — sokolski odgoj!

Dr. Viktor Murnik.

DR. LJUBO DORIĆ (Gračac):

Sokolski domovi kao dečja obdaništa

U poslednje vreme mnogo se piše o prosvetljenju i staranju oko dece, pa me to nagnalo da napišem ovo par reči, za koje neznam kako će se shvatiti.

Ima sokolskih roditelja, koji su celi dan zaposleni tako, da im deca ostaju bez nadzora ili pod slabim nadzorom. Mislim da bi Soko morao voditi računa o toj deci, pa da ju uzme pod svoju pasku po mogućnosti preko celog dana. Ta bi se deca pod paskom starije braće i sestara, uz igru i vežbu te nauku i gledanje, polako razvijala u duhu sokolskom za daljni život.

Ideja Sokolstva mogla bi ovde uz malo dobre volje da se čvrsto ucepi te bi vremenom Soko mogao da preuzme na se za-

daću raznih zabavišta i sličnih ustanova. Time bi se tako reći preko noći stvorio jak i čvrst sokolski podmladak, koji bi se vremenom sve više usavršavao. Dakako da bi se za taj posao tražila starija i ozbiljnija braća i sestre koji bi bili svesni svoje zadaće.

Koliko bi se time koristilo Sokolu i roditeljima, koji bi znali da su im deca u sigurnim rukama, koliko bi to koristilo donelo samoj ideji sokolskoj, kolika bi to bila propaganda za one, koji još ne vode računa o Sokolstvu te bi tim zornim primerom počeli da drugim očima glede i prosuđuju to društvo crvenih košulja? Držim da bi to bilo suvišno dokazivati. Znam da će mnogi kazati da je to neizvedivo, ali u početku vredilo bi to za ona društva, koja imaju svoje domove, a posle kad bi se steklo neko iskustvo lako bi se to preneslo i na ostala društva.

Nama je dobro poznato, kako se provodi telovežba u našim školama i koliko naši pedagozi drže do Sokolstva, pa baš zato mislim da smo mi u prvom redu pozvani da tu uskočimo, još pre, nego deca dođu u školu. Kad nam budu dolazila deca u školu nadahnuta duhom sokolskim, naša će zadaća biti puno laglja, a naša sokolska budućnost puno lepša!

Razmišljajte i pokušajte, uspeh ne će izostati. Naročito sada u predstojećim ferijama skupite decu, s njima u prirodu i dan za danom radite ovako, pa će kadar sokolića biti sve veći i bolji.

Farizej ne poznaje harmonije između osećaja i izražaja. Zato Soko mora biti na reči takav, kakav je u srcu; na delu takav, kakav je u mislima. Soko mora biti Soko! Drugog izraza i druge zapovedi nema!

E. Gangl.

DR. J. TIČAR (Ljubljana):

O čišćenju vežbaonica

Klimatske prilike u našim krajevima traže, da se telovežba kroz velik deo godine obavlja u zatvorenim prostorijama, a ne na slobodnom vazduhu. Kako ne bi vežba, koja je namenjena ojačanju zdravlja, u vežbaonici postala štetna, potrebno je da se prostorije po više puta temeljito prozrače, a onda je nužno potrebno, da su prostorije i sprave stalno čiste. Kod vežbe ne sme da se diže prašina, sprave ne smiju biti zaprašene i uprljane, strunjače imaju biti oprane, patos oriban i opran ili namazan uljem, odnosno voskom.

Pitanje čistoće u vežbaonicama tim je važnije, kada znademo, da se u njima često puta, dapače prečesto, održavaju razne zabave i druge priredbe, kojima ne sudeluju samo zdravi i higijenski odgojeni ljudi. Unatoč napisima »ne pljuvaj na patos«, unatoč pljuvačnicama, koje moraju biti u vežbaonici, a naročito u takvim zgodama, u obilnom broju, patos je zaprljan i poplivan, pa

ga treba pre ponovne porabe u vežbačke syrhe, ne samo temeljito očistiti, nego i pravilno oribati, a po potrebi i raskužiti.

Pitanje je dakle, kako se vežbaonice pravilno čiste?

Kako se u pljuvački često puta nalaze bacili tuberkuloze, to traži opreznost, da se popljuvana ili jače zaprljana mesta poliju još pre nego se započne metenjem smeća, sa 5% rastopinom krešola (sanitola, lizola, ili ugodno mirisavog sanoforma, lysoforma). Ova se rastopina dobije ako u litar vode saspemo 4 žlice raskužila.

Nakon toga se prostorije pomeću i to kod otvorenih prozora, ali nikada na suho. Dapače niti na taj način, da se patos poškropi, jer se time prašina i blato samo prilepi za daske, već treba patos čvrsto posipati vlažnom pilotinom, a gde su parkete treba mesti samo četkom i to polagano i oprezno!

Nakon toga imade se prašina sa polica, sprava, ormara i svih predmeta, obrisati vlažnom, ali ne mokrom krpom.

Tek tada se prelazi na pranje patosa. Najpre se oribaju i ostružu naročito uprljana i popljuvana mesta, koja su već pre bila polita raskužnom rastopinom. Kad je to dovršeno, tad se opere i oriba čitav patos. Kod toga posla treba vodu često puta izmeniti. Dobro je, da se vodi dodaje sode. Opran i oriban patos treba da je beo.

Preporuča se, da se tako oriban i opran patos, naročito posle zabava, još povrh svega obriše gore navedenom raskužnom rastopinom, odnosno da se prevuče krpom namočenom u ovu rastopinu.

Kad je sve tako oribano i oprano; raskuženo i osušeno, tada se patos još impregnira uljem protiv prašine ili voskom.

Tada se još, najbolje krpom ovlaženom u rastopini, obrišu sprave, a sama vežbaonica dobro prozrači.

I tako je vežbaonica opet spremna za redovitu telovežbu!

Kod perijodičnog temeljitog čišćenja, koje se imade obaviti redovito svaki tjedan, neka se uvek postupa na ovaj način, kako smo gore naveli.

Dnevno čišćenje imade svratiti pažnju na to, da se ne diže prašina, da ju se odstranjuje, kako bi se isključila svaka mogućnost, da se u prašini razvijuju kužne klice, a pre svega tuberkulozne. Zato se i sada imade popljuvano mesto raskužiti i odmah oprati.

Još je pitanje šta se imade učiniti sa pilotinom i krpama, koje smo upotrebili za čišćenje? Pilotina se baca na gnojište, no najbolje u peć. Krpe se imadu raskužiti iskuhavanjem ili da se namoče u raskužnu rastopinu, jer inače preti opasnost, da raznesu bolesti.

Bez kukavičluka kao i bez drskosti Sokolstvo se nikada ne sme izdvajati iz narodnog života, i nema toga slučaja, pa da bude najgori, kada bi Sokolstvo smelo i moglo da kaže: perem ruke i povlačim se!

Dr. Laza Popović.

„Učme se rusky!“

Primedba, kojom je uredništvo »Sok. Glasnika« popratilo članak »Pitanje sokolskog jezika« u 4. broju Sok. Glasnika 1926, pa onda opaske nekih mojih drugova, upozoriše me na mogućnost, da je pravi smisao članka pogrešno shvaćen. Ja sam kazao, da treba »poruku br. Laze prihvatiti oberučke«. Kako glasi ova poruka? Ona glasi, da treba ruski jezik proglasiti zvaničnim jezikom SSS, recte: SS; to znači: zvaničnim jezikom Slavenkog Sokolstva, dakle ne zvaničnim jezikom jugoslavenskog Sokolstva. Brat dr. Laza Popović otac je misli, da bude ruski jezik zvaničnim jezikom slavenskih Sokola. To je u članku jasno istaknuto, tako da mogu na svoj osobni konto, na račun mog osobnog mišljenja preuzeti pored propagande za misao br. dr. Popovića samo još ostale dosjetke rečenog članka.

Ja pišući svoj članak nisam znao za činjenicu, na koju sam bio upozoren po jednoj belešci u istom broju »Sok. Glasnika«. U br. 7 »Sokolskog vestnika«, zvaničnog organa československé obce sokolské, objavio je br. K. Bíma članak pod napisom: »Učme se rusky!«, po naše: Učimo ruski! Razlozi iz kojih br. Bíma — sigurno nezavisno od mene — preporučuje izučavanje baš ruskog jezika, jesu:

Slaveni mogu se sporazumeti samo pomoću jednog slavenskog jezika. Taj jezik mora da bude ruski jezik, jezik najvećeg slavenskog naroda, jezik jedine slavenske velesile. Češki turisti posećuju najviše njemačke zemlje, jer znadu njemački, pa se mogu lako sporazumovati sa domaćim stanovništvom. Opšte poznavanje ruskog jezika skrenut će gibanje slavenskog turizma u slavenske zemlje. Ovaj preokret će doprineti kako međusobnom upoznavanju i zbližavanju, tako i međusobnim gospodarskim vezama i gospodarskoj samostalnosti. Sokolstvo mora da organizira taj preokret turizma. Svi verujemo, da će se Rusija vratiti u svoj normalni kolosek, samo se bojimo, da to ne bi usledilo dockan. Danas preplavljaju Nemci Rusiju, osvajaju njezinu trgovinu i obrt. Već pre rata imali su Nemci koban, presudan upliv u Rusiji. Danas se ispoljava njihov upliv još snažnije, pošto je Rusija gospodarski iscrpljena i lišena svoje inteligencije. Česi imaju ogroman višak inteligencije, koji bi mogao u Rusiji zameniti Nemce.

Na kraju br. Bíma nagoveštava nov sokolski list »Ruský Sokol« u Pragu sa preporukom na pretplaćivanje. —

Zar se može odreći opravdanost razlozima br. Bíme? Ne može se! Zar ovi razlozi ne važe i za prilike u SS? Po većini važe!

Evo dakle Čeha, koji prave propagandu za misao br. dr. Popovića! U ubedenju, da nisam propagirao samo svoje osobno mišljenje, opetujem: Učme se rusky! A br. Bimi: hvala!

Sada jednu uspomenu iz VIII. sleta. Slučajno sam se upoznao sa českim Sokolom iz Košica ili — ne sećam se više — iz Mun-

kačeva. Razgovarali smo o opštim prilikama u Sokolstvu pa smo se veselili, da se možemo sporazumeti bez nemačkog ili francuskog jezika. Pita me on, da li znadem ruski. Ja: samo malo. Tada on reče: To je lepo, ali nije dosta. Na istoku ima ogroman teren, koji ćemo predobiti za Sokolstvo i za Slavenstvo samo pomoću ruskog jezika. A nama ovog terena treba za opstanak. — Da li nije i taj Sokolac pravio propagandu za misao br. dr. Popovića? —

To priznajem: unutar JSS mi možemo izaći na kraj i bez ruskog jezika.

Sokolstvo, to je velika ideja, plemenita, nikom ne čineći zla, no svakom korisna. Zato će se svatko ogrešiti o budućnost naroda, koji razbija čvrste redove sokolske osnivanjem separatističkih udruženja za telesno vežbanje u stranačke svrhe.

Dr. J. Čelakovski.

Žena i telovežba

(Nastavak.)

Dobrim držanjem tela smatramo uspravno, posvema pruženo telo, onakovo, kako ga to označuje vojnička zapoved »mirno«. Glavu uspravno, grudni koš izbočen, hrbtenicu stegnutu, krsta uvinuta, a noge u koljenima pružene. Lošim držanjem smatramo, kada je telo mlitavo, obešeno, spuštene glave i ramena, uleknutim grudnim košem, zgrbljenih leđa, krivoljastih krsta i klecavih kolena. Dobro i pravilno držanje jest uvek posledica napetosti mišićja, loše držanje odgovara ravnoži tela u stoju, kada je najveći dio pojedinih mišića omlitavio.

Mnogome je dobro držanje prirodno. No često puta, a naročito kod dece opažamo sklonost do nepravilnog držanja. Ako se toj sklonosti za vremena ne odupremo, onda se ovo predhodno stanje razvija u trajno, a telo koje raste dobiva sve više izražaj lošeg držanja. Ovo loše držanje temelji se na nedostatnoj napetosti mišićja; a u mnogim slučajevima imademo ga smatrati kao izraz prirodene telesne slabosti. Temeljiti lekarski pregledi dokazali su, da je slabo držanje u većini znakom slabog telesnog ustrojstva, koje je naročito naklono do tuberkuloznog obolenja ili opet naginje tome da mu se obesi utroba (spuštanje želuca, jetara itd.). Naročito do ovih poslednjih pojava imade velik broj žena naročitu prirodnu naklonost. Jasno je, da ovakove telesne greške ne možemo lečiti velikim uspehom, ali ih zato to laglje možemo sprečiti primerenim ojačanjem mišićja u dobi telesnog razvoja. Osim prostih vežbi i vežbi na spravama, koje su odgovarajuće životnoj dobi i telesnom ustrojstvu, treba pre svega uvažiti važnost telovežbe na slobodnom vazduhu, a naročito plivanje. Plivanje je prosta vežba

koja je vanredno prikladna za vaspitanje ustrajnosti, a koja zahteva za celo vreme izvajanja dobro, kod više forme izvajanja dapače pretereno dobro držanje, a povrh svega toga pruža organizmu sve dobrote i prednosti vode, sunca i vazduha.

Iz gore navedenih karakteristika ženskog mišićja sledi već nekako samo po sebi, da je lakoća i s njom spojena dražest u kretnjama prednost ženskog spola. No uvažiti moramo, da ništa ne dode samo od sebe. Ne samo mimika — promjena u napetosti i radinosti pojedinih mišića obraza — već i manji deo ostalih mišićnih gibanja, odaje nam događaje s obzirom na njihovo delovanje na duševnost. Potištenost, lamanje rukama, preterana pratnja govora raznim gestama, a u mnogo slučajeva možebitno slabo držanje, primeri su, doduše u lošem smislu, kako se duševnost izražava i u kretnjama. No nešta naročite spretnosti u kretnjama prirodno je ženi, jednoj više, drugoj manje. Ali ne ćemo naći da joj je prirodno neko više savršenstvo. To se tek dade postići razumnim vaspitanjem. Naročite dražesti, bile one sada lične ili plemenske, žena ne stiče samo sa telovežbom. Dražest pojedine je dokaz, da je odgoj kod nje polučio sposobnost, da ona svesno radi i kreće se u pravoj meri sa određenim ciljem. Dražest nam dokazuje, da se nalazi u zdravom, pravilno razvatom, u kratko u lepom ženskom telu i blaga ženska duša. Manje nego lepota, koja je samo slučajni dar mušičaste prirode, privlači nas dražest. Potonja je privredena, trajna osobna vrlina pojedine žene, a u mogućnosti je, da se sve više usavršava.

Potrebi dovoljnog gibanja mnogima ne dostaje telovežba u prvotnom obliku. Nogomet, tenis, veslanje, plivanje, skijanje i drugo, danas je nekima jedina telesna vežba, drugima opet nadopuna za telesnu vežbu po svakidnevnom uzoru. U vezi s time javljaju se često puta rasprave o pitanju, da li je »telovežba« za telesno obrazovanje bolja od »športa«. I kod takovog raspravljanja rado zaboravljamo, da nema bistvene razlike između »telovežbe« i »športa« u tom smislu, da bi bila n. pr. vežba na preči ili na ručama telovežba, a protivno n. pr. plivanje — šport! Telovežba je oboje i telovežba ostaje dokgod jedno i drugo izvodimo sa tom svrhom, da pružamo svojim mišićima potrebnu meru gibanja. Svaka telesna vežba, pa i vežba na preči ili na ručama, postaje športom, kada ju pojedinac goji sa svrhom, da bi u tome postigao neki poseban stupanj savršenstva, kako bi se uspeo u užem ili širem krugu do »majstora«. Ovo poslednje je za telesno obrazovanje masa bez ikakovog značaja, pa naročito kod žena telesni odgoj u smislu gornjih izvajanja o dražesti, nikako ne odgovara. Šport u tom smislu sili ne samo do takmičenja, koje izaziva preteravanje vežba, već je na štetu zdravlja (n. pr. srčane greške), a dovodi i do profesionalnosti, koja sa obrazovanjem nema nikakove veze. I mnogo laglje nego muškarac, žena gubi u tom slučaju plemensku vrednost. (Svršit će se.)